Evropský vyšetřovací příkaz jako další trestněprávní nástroj Evropské unie

Štěpán Kořínek *
DOI: https://doi.org/10.24040/sap.2020.7.2-3.198-215

Abstrakt:

KOŘÍNEK, Štěpán: *Evropský vyšetřovací příkaz jako další trestněprávní nástroj Evropské unie.* Cesta boje s kriminalitou, potírání trestní činnosti a vymáhání spravedlnosti je v dnešní komplikované době značně klikatá. Tento fakt se ještě umocňuje ve složitějších nadstátních útvarech, kterým je i entita Evropské unie. Evropská unie se jako nadnárodní útvar regionální povahy snaží o neustálé prohlubování evropské integrace, intenzifikování vzájemné spolupráce a zefektivňování svých dílčích politik ve výhledu naplňování stanovených cílů. Jednou z mnoha specifických sfér je i justiční spolupráce v trestních věcech. V této oblasti jsou právě přijímány nové instrumenty boje s trestnou činností (evropský zatýkací rozkaz či evropský vyšetřovací příkaz). Tyto nástroje nejčastěji kvalitativně doplňují vnitrostátní procesní nástroje trestního práva, zároveň však i kvantifikují nabídku takových trestněprávních nástrojů. Evropský vyšetřovací příkaz byl přijat na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech. Příspěvek si klade za cíl představit EVP v obecné rovině *de lege lata*. Příspěvek se člení do pěti částí. První část je obecným úvodem do zkoumané problematiky. Druhá část se potom zaměřuje na prozkoumání EVP v charakteristické rovině. Třetí část je věnována lingvisticko-terminologickým aspektům nejen EVP. Čtvrtý díl potom přináší představení implementované podoby EVP do právního řádu ČR a SR. Následuje závěrečné shrnutí a případné úvahy *de lege ferenda*.

Klíčová slova:

evropský vyšetřovací příkaz, Evropská unie, vzájemné uznávání, Česká republika

The European Investigation Order as another Criminal Law Instrument of the European Union

Abstract:

KOŘÍNEK, Štěpán: *The European Investigation Order as another criminal law instrument of the European Union.* There is a considerably tortuous route to combating and prosecuting crime and enforcing justice in today's complex times. This fact is being potentiated in more complex supranational units like the European Union. The European Union as the supranational unit of regional nature is constantly seeking for deepening of european integration, intensification of mutual cooperation and efficiency of partial politics in perspective of achieving goals. There is a one of many unique sphere too – judicial cooperation in criminal matters. In this area there could be adopted new instruments of

* JUDr. Bc. Štěpán Kořínek, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

combating crime (european arrest warrant or european investigation order). The most often, these european instruments are qualitatively amending national procedural instruments of criminal law, simultaneously are though increasing an offer of criminal law intruments. European investigation order was adopted by Directive 2014/41/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 regarding the European Investigation Order in criminal matters. The aim of this contribution is to introduce the EIO in plain *de lege lata*. The contribution is devided into five sections. The firts section can be seen like a basic introduction to the problematice of the EIO. The second part deals with a characteristics of the EIO in general plain. The third part is dedicated to linguistic and terminological aspects of the EIO not only. The fourth section presents the EIO's implementation in the law order of the Czech Republic and Slovak Republic. It follows by conclusion and considerations *de lege ferenda*.

Key words:
european investigation order, European Union, mutual recognition, Czech Republic

Úvod

Dnešní hluboce globalizovaná doba založená na trendech jako technokratismus, multikulturalismus, odstraňování bariér pohybu, anonymizace, masovost a nespočet dalších směrů se sebou přináší i mnoho negativ a bezpečnostních rizik. Ruku v ruce jde s boomem pokroku a vývoje i trestná činnost, která již nevykazuje typické tradiční znaky, ale stává se mnohem sofistikovanější, navíc umocněná přeshraničním rozměrem své působnosti. Státy ztratily svojí individuální dominanci v potírání těchto moderních forem trestné činnosti. Svoje úsilí musely obrátit na hledání nových cest k potírání nelegální činnosti a vymáhání spravedlnosti. Jejich bádání nakonec dospělo až k cestě vzájemné spolupráce, často velmi úzkého charakteru. Efektivní spolupráce přitom vyžaduje zapojení i mezinárodních, potažmo regionálních aktérů. Tohoto jevu si je vědoma už dlouhou dobu i Evropská unie („dále jen EU"), která doposud zavedla rozličné množství trestně-právních nástrojů a specifických mechanismů trestní represe. Je namístě vzpomenout například evropský zatýkací rozkaz, evropský zajišťovací příkaz, evropských ochranný příkaz a nyní právě evropský vyšetřovací příkaz (dále také jako „EVP").

Evropská unie si byla vědoma nutnosti podporovat další integrační snahy v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva (dříve spravedlnosti). V této souvislosti byla povinována hledat cesty k užší, intenzivnější a efektivnější spolupráci v trestních věcech, čehož se týká i spolupráce při obstarávání důkazů pro trestní řízení. Tohoto cíle si EU je dlouhodobě vědoma, což vyplývá i z demonstrace fakt, že od revidující Amsterdamské smlouvy z roku 1999, byla opakovaně zdůrazňována potřeba ulehčení shromažďování důkazů a jejich přípustnost při přeshraničním rozměru.[1] Klíčovým a upřednostňujícím principem se nakonec stála zásada vzájemného uznávání, která se stala ústřední metodou regulace v rámci evropského trestního práva, vedle souběžného principu vzájemné pomoci. Respektive, ve výhledu zdokonalení justiční spolupráce v trestních věcech, evropské autority volaly pro nahrazení existujících me-

1 O'KEEFFE, D. – TWOMEY, P.*: Legal Issues of the Treaty of Amsterdam*. Oxford – Portland: Hart Publishing, 1999, s. 271 an.

zinárodněprávních pravidel vzájemné pomoci založené na mezinárodních úmluvách novými evropskými nástroji založenými na principu vzájemného uznávání justičních rozhodnutí.[2] V ústrety tomu šla i třetí revidující Lisabonská smlouva, která představila nový rámec umožňující právní aproximaci přípustnosti důkazů v trestních věcech v případech s přeshraniční dimenzí v EU.[3] V rozmezí let 2010-2014 byl přijat strategický program nazvaný Stockholmský program[4], který předpokládal pokračování v kreaci komplexního systému zisku důkazů v případech s přeshraničním rozměrem na základě právě zásady vzájemného uznávání.[5] Byl představen požadavek k překlenutí neucelenosti dosavadního režimu a nastavení větší pružnosti tradičního systému vzájemné právní pomoci. Pozitivním východiskem se měl stát, a také stal, právě EVP jako jediný, rychlý, efektivní a flexibilní nástroj získávání důkazů z jiných členských států EU pro účely výkonu trestního řízení.[6]

Evropský vyšetřovací příkaz představuje novum v trestně-procesních nástrojích umožňující provedení vyšetřovacích úkonů k zabezpečení důkazů pro trestní řízení napříč členskými státy EU. Jedná se o samostatný právní nástroj subsumující všechny typy vyšetřovacích opatření v oblasti zisku důkazních prostředků v evropském prostoru.[7] Tento unikátní a moderní nástroj byl představen směrnicí 2014/41/EU[8] ze dne 3. 4. 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.[9] Směrnice o EVP byla ve své době teprve druhou evropskou směrnicí přijatou za účelem vzájemného uznávání v trestních věcech, a to po předchozích rámcových rozhodnutích.[10] V České republice byla provedena transpozice dané Směrnice prostřednictvím novelizace zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních v rozmezí ustanovení § 357-395. Český zákonodárce se vydal cestou uceleného předpisu mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, který je vždy podle potřeb a

2 KLIMEK, L.: Free Movement of Evidence in Criminal Matters in the EU. In *The Lawyer Quarterly*, 2012, Vol. 2, No. 4, s. 254.

3 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 425.

4 Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens. Official Journal of the EU, C 115/1 of 4th May 2010.

5 CAMALDO, L.: The European Investigation Order. In: RUGGIERI, F. (ed.). *Criminal Proceedings, Languages and the European Union: linguistic and legal issues.* Heidelberg – New York: Springer, 2014, s. 206.

6 KLIMEK, L.: Európsky vyšetrovací príkaz: vývoj v oblasti získavania dôkazov na účely trestného konania. In: *Justičná revue*, roč. 63 (2011), č. 8-9, s. 1147-1148.

7 GUERRA, J. E. – JANSSENS, CH.: Legal and Practical Challenges in the Application of the European Investigation Order. In *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2019/1, s. 47.

8 Původní návrh směrnice o EVP byl iniciován ze strany Belgie, Bulharska, Estonska, Rakouska, Slovinska, Španělska a Švédska.

9 Původními iniciátory ke kreaci tohoto nástroje bylo sedm členských států EU – Belgie, Bulharsko, Estonsko, Lucembursko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Návrh předložily ke dni 29. 04. 2010 s označením – Initiative for a Directive of the European Parliament and of the Council regarding the European Investigation Order in criminal matters, 2010/0917 (COD), Brussels, 29. 04. 2010.

10 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 427.

požadavků EU řádně novelizován. Těmito inovacemi se však tento předpis monolegálně kvantifikuje, přičemž je dbáno na dodržování jeho přehlednosti. Slovenský zákonodárce se však často vydává opačnou cestou a nové mechanismy upravuje v rámci samostatného speciálně vytvořeného právního předpisu, čímž se zase zvyšuje kvantita právního řádu jako takového.

Nelze si nevšimnout všudypřítomné evoluce evropských unijních vztahů, potažmo i vývoje evropského práva. Evropská integrace má tendence k neustálému prohlubování a maximalizování, přičemž ne vždy takový směr dozná vřelého přijetí. Celá polemika potom osciluje kolem bodu federalizace EU. Evropský kontinent je proto neformálně rozdělen na evropské dogmatiky a evropské skeptiky. Jedna frakce vyznává názor, že je potřeba pokračovat v započaté integraci a neustále ji umocňovat, tedy přesněji centralizovat moc v EU a pomalu ji tak přetvářet do federálního modelu. Druhá sorta zastává protichůdný postoj, když tvrdí, že ba naopak je potřeba okleštit EU a navrátit skutečnou moc a pravomoci zpět členským státům, kterým legitimně patří. Oba politické směry nachází mnoho následovníků, ale zároveň i kritiků. V boji proti přeshraniční trestní činnosti v rámci EU je zapotřebí, aby řádnému a hladkému naplnění trestního řízení nebránily eminentní rozdíly mezi justičními systémy jednotlivých členských států. Nicméně, lze se jednoznačně přidržet teze, že pro efektivnější vymáhání spravedlnosti a potírání trestné činnosti v EU je nutné justiční a policejní spolupráci více a více posilovat. V současné době tomu jde EU naproti i zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, který bude nadán oprávněním stíhat trestné činy namířené proti specifickým zájmům EU.

Evropská unie vytvořila, udržuje, ale i nadále rozvíjí prostor svobody, bezpečnosti a práva (spravedlnosti), a to na základě článku 82 Smlouvy o fungování EU (dále jen „SFEU“). Snaha EU posilovat jednotlivé oblasti, ať se již jedná o koncept svobody, bezpečnosti či spravedlnosti (potažmo práva), byl jen další logický krok na cestě evropské integrace. Koncept vzájemného uznávání se přitom nachází v samém srdci tohoto nehynoucího procesu. Valsamis Mitsilegas k tomu uvádí, že aplikace principu vzájemného uznávání se stala hybným motorem evropské integrace v trestních věcech.[11] Justiční spolupráce v trestních věcech je potom založena právě na principu vzájemného uznávání mezi státy EU.[12] Princip vzájemného uznávání je klíčový z hlediska přijímání jednotlivých právních nástrojů a mechanismů, které jej spoluutvářejí a zavádějí. Vzniká tak poměrně pestrá mozaika mechanismu vzájemného uznávání, která je tvořena jednotlivými nástroji jako evropský zatýkací rozkaz, evropský ochranný příkaz a další.[13] Tento princip je ústřední základ nového instrumentu evropského vyšetřovacího příkazu. V tomto smyslu však došlo k účelné modifikaci principu vzájemného uznávání, neboť jeho implementace byla provedena při

11 MITSILEGAS, V.: *EU Criminal Law*. Oxford – Portland: Hart Publishing, 2009, s. 115.

12 Vzájemné uznávání si lze vymezit jako zásadu uznávání justičního rozhodnutí jiného členského státu EU, který řeší některé záležitosti stejným nebo podobným způsobem jako jiný členský stát, ale jeho výsledky jsou přijímány jako rovnocenné rozhodnutí s minimálními formalitami (minimální formální zátěží).

13 KLIMEK, L.: Evropský vyšetřovací příkaz versus evropský ochranný příkaz. In: JELÍNEK, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 166-168.

současném zohlednění tradičního principu flexibility známého z klasického systému právní pomoci.[14]

Evropský vyšetřovací příkaz – základní charakteristika institutu

Směrnice 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech zavedla tento nový procesní institut do právních řádů členských států EU. Směrnice vlastně představuje právní základ pro regulaci nového způsobu zisku a transportu důkazů mezi členskými státy EU, a to na základě představení charakteristiky a obecných rysů EVP. *In concreto* je hlavní podstatou EVP činnost vyšetřování a následné zajištění a předání důkazu, tak jako je tomu analogicky v případě předání osoby skrze evropský zatýkací rozkaz (dále také jako „EZR).[15] Generálním účelem je zdokonalení objasňování rozhodných skutečností pro trestní řízení a tím hledání objektivní pravdy. Dílčími cíli je potom procesní zrychlení zisku důkazů, zajištění přípustnosti důkazů, celkové zjednodušení procesní stránky trestního řízení v EU, zajištění vysoké úrovně ochrany základních práv, redukce finanční náročnosti, navýšení vzájemné důvěry a zintenzivnění spolupráce mezi členskými státy a nakonec i zachování specifik národních právních systémů.[16] EVP pokrývá všechny typy důkazů, stanovuje jasné lhůty pro výkon, určuje limity zamítnutí a to, že může být užit k zisku důkazů zcela nových, jakož i zisku důkazu, který je již v držení příslušných orgánů.[17] Evropský vyšetřovací příkaz je chápán jako rozhodnutí justičního orgánu jednoho členského státu (vydávající stát) vydané či potvrzené k tomu, aby jiný členský stát (vykonávající stát) provedl jeden či více konkrétních vyšetřovacích úkonů, zpravidla na svém území, s cílem získat důkazní prostředky.[18] Dále *expressis verbis* vyplývá, že EVP je možné vydat i k zisku důkazů, které se již nacházejí v držení orgánů vykonávajícího státu. Členské státy jsou povinny k výkonu EVP na základě zásady vzájemného uznávání a při dodržování ustanovení dotčené Směrnice. Z hlediska působnosti EVP platí následující, lze jej vztáhnout na veškeré vyšetřovací opatření s výjimkou zřízení společného vyšetřovacího týmu a zajištění důkazů v tomto týmu.[19]

V dikci dané Směrnice nejsou explicitně obsaženy základní principy, na kterých by byl EVP vystavěn. Nicméně, doktrinálně je možné jejich vyvození z obecně platných reálií trestněprávní evropské nauky.[20] V první řadě se jedná o princip vzájemné-

14 BACHMAIER WINTER, L.: European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. In *Zeitschrift für internationale strafrechtsdogmatik*, 9/2010, s. 586.

15 KLIMEK, L.: *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015. s. 67 an.

16 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 428.

17 MONTERO, G. R.: The European Investigation Order and the Respect for Fundamental Rights in Criminal Investigations. In: *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2017/1, s. 45.

18 Čl. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

19 Čl. 1 odst. 2 a čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

20 KLIMEK, L.: *European Investigation Order. Rigorózní práce*. Trnava: FSV UCM, 2016.

ho uznávání justičních rozhodnutí, který má své legislativní zakotvení v čl. 82 odst. 1 SFEU a i čl. 1 odst. 1 dané Směrnice. Posléze je možné identifikovat druhý vůdčí princip, kterým je vzájemná důvěra mezi členskými státy EU. Ten je však osobitě zmíněn v čl. 19 odst. 1 Směrnice a recitálu bodu 19 Preambule. Třetí princip lze vystihnout přímou komunikací mezi národními orgány členských států, zejména soudci či veřejnými žalobci. I tento princip vychází z textu Směrnice čl. 7 odst. 2. No a konečně čtvrtý princip se týká částečného odstranění požadavku oboustranné trestnosti, kde figuruje list kategorizace určitých trestných činů, pro které se oboustranná trestnost nezkoumá.[21]

Směrnice 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu navazuje na předchozí trestně-procesní nástroje uplatňované v evropském justičním prostoru, zejména na rámcové rozhodnutí 2003/577/SVV o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii, které upravuje potřebu okamžitého vzájemného uznávání příkazů, aby se zamezilo nežádoucí manipulaci s důkazními prostředky. Daný nástroj byl však omezen výlučně na fázi zajištění, kdežto k němu potom bylo nutné připojit ještě samostatnou žádost o odeslání takového důkazu. Takto nastavený mechanismus však vykazoval rysy dvoukolejnosti, což představovalo značnou časovou náročnost a administrativně-technické komplikace. V konečném důsledku se potom narušovala efektivita vzájemné spolupráce v trestních věcech.[22] Na základě toho byly přijímány i další obdobné nástroje trestní spolupráce, tím máme na mysli zavedení evropského důkazního příkazu (dále také jako „EDP“). Rámcové rozhodnutí 2008/978/SVV o evropském důkazním příkazu bylo přijato k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech. Tento nástroj je však zasvěcen pouze na důkazy, které již existují, čímž se zaměřuje na úzký záběr v rámci justiční spolupráce v trestních věcech týkající se důkazů. Dosavadní nástroje založené na vzájemné právní pomoci byly jednoznačně nedostatečné, přičemž nástroje založené na vzájemném uznávání byly neuspokojivé.[23] Oba zmíněné nástroje měly za důsledek své existence prohloubení fragmentarizace, což se shledalo s dlouhodobou kritikou. Neucelenost a komplikovanost rámce obstarávání a zajišťování důkazů byla v EU natolik neefektivní, že si vyžádala hledání cesty k novému jedinečnému nástroji, kterým se stal právě evropský vyšetřovací příkaz.[24]

Směrnice 2014/41/EU o EVP nadále vymezuje druhy řízení, pro které může být EVP vydán. Na prvním místě zakotvuje možnost vydání EVP v souvislosti s trestním řízením, které vede justiční orgán pro trestný čin podle vnitrostátního právního pořádku vydávajícího státu.[25] Je-li ve vydávajícím státě vedeno trestní řízení proti

21 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 438-439.

22 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 425.

23 IVOR, J. – KLIMEK, L. – ZÁHORA, J.: *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. Žilina: EuroKódex, 2013, s. 594-595.

24 KLIMEK, L.: Evropský vyšetřovací příkaz versus evropský ochranný příkaz. In: JELÍNEK, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 169-170.

25 Čl. 4 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

pachateli trestného činu, tak se justičním orgánům podílejících se na řízení otevírá příležitost k využití mechanismu EVP v případě, kdy je to zapotřebí z hlediska obstarání relevantních důkazů. Takové důkazní prostředky se přitom nacházejí mimo území vydávajícího státu, tak ten nedisponuje pravomocemi k jejich zisku. Na základě toho se musí obrátit na příslušné orgány vykonávajícího státu, aby takové důkazy zajistily a předaly vydávajícímu státu. Druhé místo je obsazené situací, kdy správní orgány vedou řízení, v rámci kterého, stíhají protiprávní jednání, ovšem za předpokladu, že jejich rozhodnutí může vést k řízení před soudním orgánem, který je příslušný pro trestní věci.[26] Působnost EVP je tedy rozšířena i na administrativní řízení za splnění vymezených podmínek. Nejedná se však o jediné opatření vzájemného uznávání v oblasti trestního práva, které zahrnuje i aspekty správního práva.[27] Třetí bod je konstruován poněkud obšírněji, neboť stanovuje možnost vydat EVP v případě, kdy jiné justiční orgány vedou řízení, kterým chtějí stíhat nějaké protiprávní jednání, přičemž platí stejná podmínka jako v bodě druhém.[28] No a konečně je specifikováno, že lze vydat EVP i pro řízení týkajícího se trestných činů či jiného protiprávního jednání v případě, že se stíhá právnická osoba.[29] Tato konsekvence odráží unikátní pozornost věnovanou vyvozování trestní odpovědnosti právnických osob.

Evropský vyšetřovací příkaz je formulářové podoby, přičemž musí být správně vyplněny obligatorní náležitosti. Formulářová podoba opírající se o ustanovení a přílohy dané Směrnice musí být obligatorně dodržena. Obsahové náležitosti EVP jsou defaultně nastaveny z právních skutečností trestního řízení. EVP musí obsahovat údaje týkající se vydávajícího orgánu, předmět EVP a důvody k jeho vydání, nezbytné personální informace dotyčných osob, no a konečně popis trestního jednání, jež je předmětem vyšetřování či řízení, a příslušná ustanovení trestního práva vydávajícího státu.[30] Těmito dílčími kroky se zajistí kompatibilita EVP s principem legality a právem na spravedlivý proces. Navíc, upevňuje se tím legitimita EVP vůči zainteresovaným orgánům a dotčeným subjektům. EVP musí být nadále přeložen do úředního jazyka vykonávajícího státu, přičemž jazykový režim obecně spočívá v notifikační povinnosti používání jazyků. Konečná transmise EVP probíhá via telekomunikační systém Evropské justiční sítě.[31]

Neméně významnou sekcí zůstává kondicionální nastavení procesu vydání a předání EVP. Akt vydání EVP je umožněn za splnění dvou kumulativních podmínek. Za prvé je předpokládána nezbytnost a soulad s principem proporcionality pro účely řízení, krom toho také zohlednění procesních práv pachatele. Za druhé se stanovuje, že požadované úkony by bylo možné za stejných podmínek nařídit i u obdobného vnitrostátního případu.[32] Sumárně tedy platí, že EVP je možné vydat při zohledně-

26 Čl. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

27 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 435-436.

28 Čl. 4 písm. c) tamtéž.

29 Čl. 4 písm. d) tamtéž.

30 Čl. 5 tamtéž.

31 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 443-445.

32 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 440.

ní třech podmínek – nezbytnosti, přiměřenosti a subsidiarity. Celá materie EVP je poměrně citlivou záležitostí, co se týče ochrany základních práv a svobod. Proces obstarávání důkazů v rámci trestního řízení se vždy nějak dotkne základních práv a svobod podezřelých osob. V dané případě nastává konflikt mezi nezbytností respektu základních procesních práv podezřelých osob a významností zajištění svižnosti a efektivnosti trestního vyšetřování.[33] Přitom platí, že vydávající orgán je povinen zhodnotit, zdali je vydání EVP nezbytné a proporcionální trestnímu řízení. V opačném případě je na jeho diskreci, jestli se rozhodne pro vydání EVP či využití jiného nástroje.[34] Tím se dostáváme k otázce, kdo je legitimovaný subjekt k vydání EVP? V teorie lze rozlišit dva základní přístupy, a to aktivní proceduru (vždy vydávající stát) a pasivní proceduru (vždy vykonávající stát).[35] Vydávajícím orgánem je vždy justiční orgán členského státu, který však může mít různou podobu (veřejný žalobce, soudce, policejní orgán či případně jiné).[36]

Evropský vyšetřovací příkaz se vztahuje na veškeré vyšetřovací úkony tak, jak je specifikováno v čl. 3 směrnice o EVP. Nicméně, další ustanovení připouští využití jakéhosi druhu odklonu od požadovaného úkonu uvedeného v EVP, kdy se fakticky využije jiného druhu vyšetřovacího úkonu. Tato eventualita umožňuje vykonávajícímu orgánu využít jiného vyšetřovacího úkonu kdykoli je to jen možné. Samozřejmě, opět za splnění několika podmínek. Vykonávající orgán je oprávněn užít jiný vyšetřovací úkon v případě, kdy požadovaný úkon v EVP neexistuje v právním řádu vykonávajícího státu, nebo by nebyl v obdobné vnitrostátní kauze dostupný.[37] Subsidiárně lze uplatnit i vedlejší obecné pravidlo, které nám říká, že vykonávající orgán může použít jiný vyšetřovací úkon, kterým může dosáhnout stejného výsledku a za použití mírnějších prostředků.[38] Toto ustanovení odráží již zmíněný princip subsidiarity, ale zároveň i princip hospodárnosti a efektivnosti.

Evropské právo ve své komplexnosti ukládá povinnost respektu základních práv a svobod napříč členskými státy. Nicméně, explicitní vyjádření této povinnosti je zakotveno i v rámci ustanoveních směrnice 2014/41/EU o EVP.[39] Povinnost respektovat základní práva a svobody se samozřejmě dotýká všech výkonných orgánů, které se podílejí na trestním řízení, a to jak ve vydávajícím státě, tak i ve vykonávajícím státě. Podle textu směrnice 2014/41/EU o EVP jasně vyplývá, že výslovný důraz je kladen na kontrolu dodržování základních práv a svobod zejména ve státě výkonu EVP, což je podloženo detailnější a širší regulací. Analogicky si lze potom vyvodit, že stej-

33 MONTERO, G. R.: The European Investigation Order and the Respect for Fundamental Rights in Criminal Investigations. In: *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2017/1, s. 45.

34 ŠILHÁNKOVÁ, Š.: *A judicial overview of the European Investigation Order* (online).

35 GOLINO, A.: *European Investigation Order*. Milan: Clifford Chance, 2017, s. 2.

36 Výčet nalezneme v čl. 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

37 Čl. 10 odst. 1 písm. a) a b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

38 Čl. 10 odst. 3 tamtéž.

39 Čl. 1 odst. 4 a čl. 11 odst. 1 písm. f) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

ná pravidla by měla platit i pro vydávající stát.[40] Nicméně, panují obavy z toho, že může docházet k porušování základních práv a svobod na základě vzájemného uznání, kdy vykonávající orgán není oprávněn přezkoumávat akt vydávajícího orgánu, kterému musí věřit v jeho úsudku o vlastním přezkumu lidskoprávní garance a takové rozhodnutí automaticky vykonat. Máme však za to, že na tyto polemické otázky už byly dříve hledány odpovědi (vzpomeňme například u zkoumání evropského zatýkacího rozkazu). Vydávající orgán proto musí vždy zajistit ochranu základních práv a svobod, tedy zjistit soulad s takovou garancí. V případě, že by zjistil nějakou možnost porušení základních práv a svobod, otevírá se mu eventualita k vyloučení vykonání EVP.[41]

Evropský vyšetřovací příkaz je vystavěn na principu vzájemného uznávání. Vzájemné uznávání však tenduje ke kombinování různých právních systémů a jejich procesních požadavků, protože požadované úkony či opatření jsou vždy vydávány v režii právního řádu vydávajícího státu, kdežto vykonány dle režie právního řádu vykonávajícího státu. V důsledku této pestré škály procesních pravidel může vzniknout jakási slátanina vzájemně provázaných pravidel, což by mohlo mít dopad na pozici dotčených osob. Vždy je nutné hledat, ale především se i dopídit řádné rovnováhy zajištění spravedlnosti. Jestliže zisk důkazů již v předsoudním přípravném stádiu nepodléhá striktní kontrole zákonnosti ve vykonávajícím státě, protože tato povinnost je svěřena ke garantování vydávajícímu státu, pozdější upevnění tohoto požadavku může být vhodně vybalancováno a zhojeno zabezpečením nezbytných procesních práv obrany v soudním stádiu. Kontrast je patrný, zákonné antecedence získávání důkazů mohou být ve vydávajícím státě diametrálně odlišné v závislosti na fázi řízení od vykonávajícího státu a naopak.[42]

Pro kvalitnější explikaci je vhodné uvést konjunkci EVP k jiným právním nástrojům, dohodám a ujednáním týkajících se justiční spolupráce. Osobitě bude rozjímáno nad kolizí mezi předáním osoby na základě EVP a EZR. Režim dočasného předání osoby na základě EVP je poněkud odlišný od trvalého režimu založeného na základě EZR, a to dosti pregnantně. EZR je definován jako justiční rozhodnutí vydané jedním členským státem k tomu, aby jiný členský stát zatkl a předal požadovanou osobu na účely trestního stíhání, výkonu trestu odnětí svobody či ochranného opatření obdobné povahy.[43] V případě režimu dle EVP se předává požadovaná osoba na dočasné účely dokazovací fáze trestního řízení, přičemž se přesně vymezí doba jejího předání a lhůta k jejímu navrácení zpět. Předání v režimu EZR se odlišuje v tom, že osoba je většinou předána na delší čas, buď celého vedení trestního řízení nebo výkonu rozhodnutí. Nicméně, i v dalších ustanoveních dochází ke kolizi svěřených oprávnění. Podle čl. 29 rámcového rozhodnutí o EZR, které obsahuje ustanovení týkající se předání předmětů, se

40 MONTERO, G. R.: The European Investigation Order and the Respect for Fundamental Rights in Criminal Investigations. In: *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2017/1, s. 46.

41 ŠILHÁNKOVÁ, Š.: *A judicial overview of the European Investigation Order* (online).

42 ZIMMERMANN, F. – GLASER, S. – MOTZ, A.: Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: A Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order. In: *European Criminal Law Review,* 2011, s. 68.

43 Čl. 1 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

na žádost vystavujícího orgánu zabaví a předá předmět, který může sloužit jako důkaz.[44] Nebylo by vhodné toto dřívější ustanovení chápat jako odporující novým ustanovením EVP. Spíše je třeba jej nově uchopit jako jistou komplementaritu EVP ve výhledu usnadnění a zefektivnění justiční spolupráce v trestních věcech v EU.

Multilingvismus a terminologická úskalí nejen u EVP

Evropské právo je založeno na principu multilingvismu, což znamená, že všechny úřední jazyky členských států jsou si rovnocenné a vystupují jako oficiální jazyky EU. Do popředí vystupuje zejména horizontální úroveň mnohojazyčnosti, když totiž právní akty EU musejí být přeloženy do všech jazyků EU.[45] Právě v takovém momentu nastává komplikace, protože se objevují specifické problémy týkající se translace právní terminologie, což je způsobeno komplikovaností a členitostí právního jazyka ve své obecnosti.[46] Východiskem překladů právních textů se potom stává komparativní přístup, který musí abstrahovat široké spektrum okolností a souvztažností jako třeba kulturu, tradice a jiné. Tato výchozí metoda se nazývá tzv. *comparative law (*srovnávací právní věda), jejíž hlavním účelem je hledání vhodných ekvivalentů mezi jednotlivými termíny, jakož i vzájemnou souvislostí právních jazyků vždy odpovídající danému právnímu systému.[47] Ne vždy se přitom zdárně podaří tyto úskalí překlenout a poté nastává jazyková rozdrobenost a nejednota. Není potom ojedinělou záležitostí, že se v evropském právu vyskytuje mnoho polysémů, které si vyžádají další pozornost a zpřesnění významu dalším výkladem.

Evropské právní nástroje často kolidují s principem multilingvismu a pluralismu, což je ale typické pro EU. Konec konců i samo motto EU zní: „*United in Diversity*“, neboli „Sjednoceni v rozmanitosti“. Nicméně, stávající situace v určitých oblastech není ideální, přičemž jazyková bariéra nebyla jednoznačně překlenuta[48] a neustále figurují závažná lingvistická selhání spočívající v nevhodné translaci mezi různými evropskými jazyky (horizontální hledisko), ale i roubování takové unikátní terminologie do vnitrostátních systémů (vertikální hledisko). Nasnadě je hledání řešení v podobě vysoce konkrétních právně-lingvistických významů rozmanitých termínů tak, aby byla zajištěna jednota jejich aplikace skrze všechny jazyky EU. Vlastně by se jednalo o jakési univerzální významy, které by byly obecně přijímány jako platné a aplikovatelné.[49]

44 Čl. 29 odst. 1 písm. a) rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

45 CAMALDO, L.: The European Investigation Order. In: RUGGIERI, F. (ed.). *Criminal Proceedings, Languages and the European Union: linguistic and legal issues.* Heidelberg – New York: Springer, 2014, s. 209.

46 MOONEY, A.: *Language and Law*. London: Palgrave Macmillan, 2014, s. 95 an.

47 MAC AODHA, M. (ed.): *Legal lexicography: a comparative perspective*. Farnham – Surrey – Burlington: Ashgate, 2014.

48 BACHMAIER WINTER, L.: European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. In: *Zeitschrift für internationale strafrechtsdogmatik*, 9/2010, s. 589.

49 CAMALDO, L.: The European Investigation Order. In: RUGGIERI, F. (ed.). *Criminal Proceedings, Languages and the European Union: linguistic and legal issues.* Heidelberg – New York: Springer, 2014, s. 212-213.

Nadále se pokusíme demonstrovat vybrané příklady pro lepší pochopení daných jazykových úskalí, neboť dobrá translace musí vždy brát v potaz rozmanité okolnosti vycházející z kulturních referencí, společenských tradic, diverzity justičních systémů a jiných relevantních reálií utvářejících danou sociální realitu jednotlivých členských států EU. Příkladně přenesme nyní naši pozornost na rozdílné institucionální chápání rozlišení termínu „vydávající orgán" (*issuing authority*), jakožto oprávněného justičního orgánu daného státu. V italštině nese označení „*pubblico ministero*", v angličtině „*public prosecutor*", francouzština jej vymezuje jako „*magistrat instructeur*" a španělština jako „*fiscal*". Neblahá situace panovala i v německé verzi, když totiž ta operovala s nepřesným pojmem „*gerichtlich*" nebo v angličtině „*by a court*", tedy ve významu příslušnosti vydání EVP pouze soudem, potažmo soudcem. Německý výklad nezohledňoval nebo spíše ignoroval další subjekty, které mohou být nadány kompetencemi k vydání EVP – vyšetřující soudci, veřejní žalobci či případně další orgány.[50] Je třeba si přidržet extenzivnější výkladu, který kalkuluje s tezí toho, že pojmy jako justiční orgán či justiční rozhodnutí neoznačují pouze výlučně soudní orgán či akt, nýbrž je třeba jejích širšího uchopení.

Vzpomeňme i manifestující příklad týkající se nesprávného překladu a výkladu pojmosloví u evropského zatýkacího rozkazu, kde byl mylně zaměňován termín předání či odevzdání (*surrender*) s termínem vydání (*extradice*). Oba režimy přitom znamenají fyzický transfer osob z jednoho státu do jiného pro účely trestního stíhání.[51] Rozdíl mezi oběma mechanismy byl však natolik diametrálně odlišný, že nebylo možné tento stav akceptovat. Předání/odevzdání osob na základě EZR také znamenalo zjednodušení a zefektivnění pohybu osob pro účely trestního řízení. Mechanismus předání na základě EZR je založen na zásadě vzájemného uznávání justičních rozhodnutí v trestních věcech, tedy když justiční orgán jednoho státu zažádá o předání osoby na základě EZR, taková žádost musí být automaticky uznána a vykonána napříč členské státy EU. Podstata tedy tkví v tom, že požadovaná osoba není vydána přes hranice členských států EU, ale dojde k jejímu předání mezi členskými státy v rámci jednotného justičního prostoru EU, a to přímo justičnímu orgánu, který o ni požádal.[52] Na rozdíl tomuto, extradiční mechanismus je založen na běžné formální úrovni zahrnující diplomatický kanál, který je doprovázen mnohými administrativně-politickými náležitostmi až těžkostmi.[53] Komunikace potom neprobíhá přímo mezi dotčenými justičními orgány, ale styk je veden skrze ústřední orgány exekutivy, které zprostředkovávají celý extradiční proces. Tyto nesrovnalosti v terminologii je třeba odstranit z toho důvodu, aby nevyvolávaly možné implikace toho, že se kupříkladu jedná o pouhé specifikum nějaké užší oblasti, ale o zcela autonomní prvek.

Směrnice o EVP se jazykové otázce věnuje explicitně v ustanoveních čl. 5 za-

50 Tamtéž, s. 210.

51 KLIMEK, L.: *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015, s. 52.

52 KLIMEK, L.: ‚Odovzdávanie' verzus ‚vydávanie' v slovenskom zákone č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze: úvahy de lege ferenda. In: *Medzinárodné trestné právo a jeho vplyv na právny poriadok SR.* Trnava: TRUNI, 2014, s. 124.

53 KLIMEK, L.: Surrender vs. Extradition: A Comparison Focused on Innovations of European Arrest Warrant. In: *International and Comparative Law Review*, 2011, vol. 11, no. 1, s. 143-144.

bývajícím se obsahu a formě EVP. Je stanoveno, že každý členský stát je povinen udat pro situace, kdy by byl v pozici vykonávajícího státu, další jazyk(y) patřící mezi úřední jazyky EU, které mohou být kromě jeho úředního jazyka/ů užity při vyplňování nebo překladu EVP. Dále je stanoveno, že vydávající orgán přeloží EVP do úředního jazyka vykonávajícího státu, či jiného jazyka tímto vykonávajícím státem uvedeného.[54] Tímto se Směrnice poměrně jasně vyjadřuje k jazykovému režimu vykonávajícího i vydávajícího státu. Jazykové postuláty jsou poměrně štědře nastaveny, což opět deklaruje cíl zvyšování efektivity a zjednodušení procesu zisku důkazů pro účely trestního řízení.

Zákonná úprava evropského vyšetřovacího příkazu v České republice a Slovenské republice

Legální základ evropského vyšetřovacího příkazu byl inkorporován do právního předpisu – zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů. Novelizace tohoto trestního zákona přišla po řádné implementaci směrnice 2014/41/EU o EVP do právního pořádku ČR dne 16. srpna 2018. Tento zákon upravuje postupy justičních, úředních a jiných orgánů v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních a postavení některých subjektů působících v této oblasti, přičemž samozřejmě zapracovává příslušné předpisy EU.[55] Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech je na pomezí tohoto zákona chápána jako součinnost poskytovaná jedním státem jinému státu při uskutečňování a výkonu jeho trestních pravomocí, jakož i součinnost poskytovanou mezinárodnímu orgánu (typ. Mezinárodní trestní soud či jiný tribunál i *ad hoc*) při výkonu jemu svěřených pravomocí.[56] Jedná se tedy o horizontální i vertikální spolupráci. Materie EVP je obsažena v ustanoveních § 357 až § 395.

Česká právní norma upravující EVP jej vymezuje jako příkaz vydaný justičním orgánem za účelem provedení úkonu právní pomoci s cílem opatřit důkaz na území jiného členského státu, nebo příkaz vydaný justičním orgánem jiného členského státu nebo jiným než justičním orgánem takového státu, který má však v tomto státě pravomoc opatřovat důkazy a vydaný příkaz byl stvrzen oprávněným justičním orgánem tohoto státu, za účelem provedení úkonu právní pomoci s cílem opatřit důkaz na území ČR.[57] Působnost EVP byla vymezena na opatření důkazu, krom neužití pro stejný případ, jaký je uveden v příslušné směrnici o EVP. Nadále je doplněno, že ustanovení upravující institut EVP se neužijí pro právní pomoc v doručování písemností a zajištění věci pro jiné než důkazní účely.[58] Transkript směrnice o EVP do české podoby lze považovat za velmi zdařilý a akurátní. Defaultní normy byly víceméně zachovány ve

54 Čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

55 § 1 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, vzpp.

56 KUBÍČEK, M. – POLÁK, P.: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1 an.

57 § 358 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

58 § 357 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

své ryzí podobě, čímž došlo k saturování jejich účelu. Český zákonodárce tak víceméně dodržel své povinnosti vyplývající mu z evropského právního pořádku a opět úspěšně dodržel a podpořil evropskou normotvorbu.

Evropský vyšetřovací příkaz byl do právního pořádku Slovenské republiky (dále jen „SR") inkorporován transpozicí směrnice 2014/41/EU o EVP v podobě samostatného zákona č. 236/2017 Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach. Slovenský zákonodárce se rozhodl, stejně jako v případě EZR, jít cestou samostatně postaveného speciálního právního předpisu, který bude upravovat výlučně institut EVP. Toto řešení má zajisté své výhody i nevýhody, kterých bychom byli zajisté schopni dohledat nespočet. Tento právní předpis *lex specialis* byl přijat dne 6. září 2017 a nabyl účinnosti dne 15. 10. 2017.[59] Slovenský zákon o EVP upravuje postup orgánů SR při vydávání a vykonávání EVP a s tím související řízení.[60] Definice EVP byla vymezena lehce odlišně od české větve. EVP se rozumí rozhodnutí vydané justičním orgánem SR na účely vykonání vyšetřovacího úkonu s cílem získat důkaz na území jiného členského státu, nebo rozhodnutí vydané justičním orgánem jiného členského státu an.[61] Slovenský zákon při definování EVP se přiklání k užívání pojmu justiční rozhodnutí, kdežto česká adaptace využívá pojmu příkaz. Nutno hned předeslat, že i směrnice 2014/41/EU o EVP definuje EVP jako rozhodnutí justičního orgánu. Tato lehká odchylka by však neměla mít širokosáhlý dopad na fungování EVP.

Nutno poukázat na skutečnost, že i v ostatních členských státech EU došlo k uspokojivé implementaci směrnice o EVP. Německo přijalo v souvislosti s tím specifický akt, který pozměnilo tamní zákon o mezinárodní vzájemné právní pomoci v trestních věcech.[62] Rakousko potom přijalo spolkový zákon, kterým pozměnilo federální zákon o soudní spolupráci v trestních věcech s členskými státy EU, nadále také rakouský trestní řád, jakož i další předpisy.[63] Itálie kupříkladu přijala prováděcí úpravu v podobě speciálního předpisu o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.[64] Francie potom přijala dvě specifické nařízení o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech, plus další úpravu specifických předpisů.[65] Řada dalších států přitom provedla požadovanou implementaci v různých podobách buď samostatně přijatých předpisů nebo novelizací stávajících právních úprav.[66]

59 IVOR, J.: Európsky vyšetrovací príkaz na účely odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky. In: ROMŽA, S. (ed.): *Perspektívy vývoja európskeho trestného práva*. Košice: UPJŠ, 2018, s. 10.

60 § 1 zákona č. 236/2017 Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach.

61 § 3 písm. a) zákona č. 236/2017 Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach.

62 Viertes Gesetz zur Änderung des Gesetzes über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, vom 5. Januar 2017. BGB 1, Number 2

63 Bundesgesetz, mit dem das Bundesgesetz über die justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen mit den Mitgliedstaaten der Europäischen Union, die Strafprozeordung. BGBI., Nr. 28/2018.

64 Nortme di attuazione della direttiva 2014/41/EU del Parlamento europeo e del Consiglio, del 3 aprile 2014, relativa all'ordine europeo di indagine penale. Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, Number 162.

65 Ordonnance n° 2016-1636 du 1er décembre 2016 relative à la décision d'enquête européenne en matière pénale, Décret n° 2017-511 du 7 avril 2017 relatif à la décision d'enquête européenne en matière pénale, Journal Officiel de la République Française (JORF).

66 K tomu více viz: < https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=celex:32014L0041>.

Závěr

Evropský vyšetřovací příkaz byl přijat k ulehčení a zjednodušení právní spolupráce mezi členskými státy EU při zisku a obstarávání důkazů důležitých pro trestní řízení. Generálně platí, že EVP přispěl ke snížení fragmentace v oblasti získávání důkazů v trestních věcech. Z několika leté empirie lze vyvodit závěry, že spolupráce mezi členskými státy se zefektivňuje a usnadňuje, což jde ruku v ruce s prohlubujícím se procesem evropské integrace. Očekávané ambice EVP byly zajisté kolosální, neboť přijetí jedinečného nástroje spolupráce zahrnujícího všechny typy důkazů mělo vyřešit mnoho obstrukcí, komplikací a negativ (pomalost spolupráce či procesní byrokracie). Inovativní charakter EVP lze spatřovat zejména v těchto dílčích změnách – zjednodušení procesu a ulehčení zisku důkazů; odklon pozornosti na vyšetřovací úkon, a nikoliv na pouhý typ důkazu; široký rozsah; jasné vymezení důvodů pro odmítnutí a nevykonání EVP; jednoznačně urychlení celého procesu a mnoho drobnější změn jako užší komunikace a jiné.[67]

Bylo poznamenáno, že EVP nahradil dosavadní mechanismy zisku důkazů, čímž došlo ke sjednocení (unifikaci) mašinérie zisku důkazů v EU. Nicméně, tomuto ideálnímu stavu přeci jen ještě brání menší drobnost, která tříští nebo spíše jen zachovává fragmentovanou podobu současné úpravy. Evropský důkazní příkaz zůstává totiž i nadále v platnosti pro dva členské státy EU – Dánsko a Irsko, které odmítly přistoupit k úpravě dle EVP.[68] Samozřejmě, tento stav se dal očekávat, neboť Irsko a Dánsko, dříve i Velká Británie, jsou charakteristické svojí zdrženlivostí a rezervovaností vůči EU a její politice. Naopak, zajímavé vnímání a vlídné přijetí EVP přichází z Itálie, kde byl tento instrument inkorporován do právního pořádku a vstoupil v účinnost ke dni 28. července 2017. Ozývají se hlasy, že se skutečně jedná o průlomový nástroj, který jednoznačně zrychluje a zeštíhluje celou proceduru zisku důkazů, což se děje přímým stykem justičních autorit a s vyloučením politického filtru (zainteresování). Dále je vítán i široký rozsah instrumentální působnosti EVP. Na druhou stranu je namítáno, že jej není možné použít pro dohled nad transferem procesních dokumentů a vyvolání spontánní výměny informací mezi justičními orgány.[69]

Není však možné na tento nástroj nahlížet skrze růžové brýle a představovat si, že je natolik zásadním průlomem, že odstraní všechny formy nedostatků, čímž nastane jakási důkazní utopie. Na povrch vyvěrá několik diskutabilních otázek, mezi které řadíme například vzájemnou přípustnost důkazů mezi členskými státy. EVP sice umožní důkazy poměrně snadno získat, ale už neřeší, jestli budou takové důkazy přípustné. Exemplárně, bude-li EVP vydán za účelem provedení domovní prohlídky, tak vykonávající stát disponuje modalitami faktického provedení takového procesního úkonu v režii vlastní legislativy. Domovní prohlídka může být ve vydávajícím státě EVP umožněna v nočních hodinách, kdežto ve vykonávajícím státě toto nemusí být v souladu s jeho právním pořádkem. Vydávající stát v tomto ohledu může vyznačit jaké formality musejí být spl-

67 KLIMEK, L.: Európsky vyšetrovací príkaz: vývoj v oblasti získavania dôkazov na účely trestného konania. In: *Justičná revue*, roč. 63 (2011), č. 8-9, s. 1150.

68 JELÍNEK, J. – IVOR, J. et al.: *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. Praha: Leges, 2015, s. 264.

69 GOLINO, A.: *European Investigation Order*. Milan: Clifford Chance, 2017, s. 1-2.

něny, aby nedošlo k porušení přípustnosti důkazu. Vykonávající stát pak těmto unikátním požadavkům může vyhovět, pokud zásadně nenarušují jeho fundamentální principy a pravidla.[70] Profesor Záhora k tomu zastává názor, že absence společných pravidel pro přípustnost důkazů pro trestní řízení s přeshraničním rozměrem způsobuje v EU stav nekompatibility procesních postupů či přímo důkazů. Tyto komplikace spatřuje v tom, že jednotlivé důkazy jsou získávány podle rozmanitých vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států, které mohou být značně odlišné. Závěr vidí v nastavení minimálních standardů pro přípustnost důkazů, což může mít za následek pozitivní eliminaci některých podstatných nedostatků justiční spolupráce v EU. Byla by tak vyřešena nejen otázka shromažďování důkazů (EVP), ale i přípustnosti důkazů.[71]

Otázka lingvisticko-terminologického nastavení EVP byla také dlouhou dobu otevřená. Vždy figuruje jisté riziko, že při uchýlení se k jedné terminologii, její upřednostnění, sice zajistí přesnější formu a výslovnější smysl, zároveň se však přiklání k hluboce diferenciovaným právním konceptům.[72] Je třeba striktně vycházet a hledat pravý smysl jednotlivých pojmů, jakož i celých ustanovení, a to nejen v jejich jednotlivém významu, ale i ve vzájemných souvislostech. Jak správně uváděl již proslulý německý právník F. C. von Savigny, který se věnoval zkoumání doktríny teorie práva, tak smyslem výkladu normy pramene práva je rekonstrukce myšlenky, která sama prodlévá v právním aktu.[73] Snaha o obnovení latentní axiologické ideji nás potom dovede k úplnému vhledu do významu pramene práva a odhalí nám skutečný, pravý a jediný smysl právní normy.

Posilování efektivnosti trestního stíhání při současné kvantitativní dotaci justiční spolupráce prostřednictvím unifikujících a urychlujících mechanismů je dnešní charakteristický rys evropského justičního prostoru. Nicméně, objevují se názory, že tento proces není paralelně doprovázen snahami o navyšování a zkvalitňování procesních garancí dotčených osob konzistentně. Pozitivní kritika se nadále týká i požadavku na další harmonizaci předsoudní přípravné fáze trestního řízení, a to pro usnadnění přípustnosti důkazů, ale také k zajištění zákonnosti kolektivizace důkazů v rámci práva na procesní obranu. Toho by bylo možné dosáhnout mimo jiné i rozšířením dalších minimálních standardů a procesních záruk.[74]

Účelné hodnocení EVP zatím není objektivně zcela možné, to zejména z důvodu krátké aplikační praxe. Nicméně, z teoretické roviny je možné vyvodit závěr, že představuje výrazný pokrok a zefektivnění nástrojů boje proti trestné činnosti či obecně kriminalitě v rámci prostoru EU. EVP je konec konců prostředkem uskutečňující volný pohyb důkazů v EU a efektivním elementem boje proti přeshraniční kriminalitě

70 KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 446.

71 ZÁHORA, J.: Metamorfózy európskeho trestného práva. In: KALVODOVÁ, V. – FRYŠTÁK, M. – PROVAZNÍK, J. (eds.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 521-522.

72 CAMALDO, L.: The European Investigation Order. In: RUGGIERI, F. (ed.). *Criminal Proceedings, Languages and the European Union: linguistic and legal issues.* Heidelberg – New York: Springer, 2014, s. 211.

73 GERLOCH, A.: *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 139 an.

74 BACHMAIER WINTER, L. European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. In *Zeitschrift für internationale strafrechtsdogmatik*, 9/2010, s. 587-588.

v obecné rovině chápání. Konstituování konceptu „volného pohybu důkazů“ jakožto konceptu vzájemné přípustnosti důkazů napříč EU byl jedním z klíčových požadavků vzešlých z Bruselu pro oblast svobody, bezpečnosti a práva.[75] Vůdčím impulzem k jeho zavedení nebo spíše posílení byla domněnka, že pachatelé trestné činnosti mohou profitovat z volného pohybu osob v rámci EU, přičemž trestní nástroje jsou k tomu neadekvátně nastaveny a nepostačují k vymáhání práva a spravedlnosti v EU.[76] Ve výhledu volných pohybů v EU byl následně předeslán koncept „volného pohybu důkazů“, čímž byla požadována užší spolupráce pro zvýšení efektivnosti trestního vyšetřování a stíhání v evropském justičním prostoru. Rezultát se nakonec dostavil v podobě evropského vyšetřovacího příkazu jakožto desátého opatření vzájemného uznávání v trestních věcech, které představovalo novum s větší agilností k zisku důkazů v EU.

Literatura:

- BACHMAIER WINTER, L.: European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. In: *Zeitschrift für internationale strafrechtsdogmatik*, 9/2010, s. 580-589.
- CAMALDO, L.: The European Investigation Order. In RUGGIERI, F. (ed.). *Criminal Proceedings, Languages and the European Union: linguistic and legal issues.* Heidelberg – New York: Springer, 2014. 238 s.
- DEDIU, D.: The European Investigation Order in criminal matters – grounds for non-recognition or non-execution. In: *LESIJ – Lex ET Scientia International Journal*, 2018, XXV/2018, Issue No. 2, s. 202-210.
- GERLOCH, A.: *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 343 s.
- GOLINO, A.: *European Investigation Order*. Milan: Clifford Chance, 2017. 6 s. Dostupné z: <https://www.cliffordchance.com/briefings/2017/12/european_investigationorder.html>.
- GUERRA, J. E. – JANSSENS, CH.: Legal and Practical Challenges in the Application of the European Investigation Order. In: *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2019/1, s. 46-53.
- IVOR, J.: Európsky vyšetrovací príkaz na účely odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky. In: ROMŽA, S. (ed.) *Perspektívy vývoja európskeho trestného práva*. Košice: UPJŠ, 2018. 424 s.
- IVOR, J. – KLIMEK, L. – ZÁHORA, J.: *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. Žilina: EuroKódex, 2013. 888 s.
- JELÍNEK, J. a kol.: *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, 536 s.
- JELÍNEK, J. – IVOR, J. et al.: *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. Praha: Leges, 2015. 384 s.
- KLIMEK, L.: *European Arrest Warrant*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2015. 365 p.

75 KLIMEK, L. *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017, s. 422.

76 KLIMEK, L. Free Movement of Evidence in Criminal Matters in the EU. In *The Lawyer Quarterly*, 2012, Vol. 2, No. 4, s. 255-256.

- KLIMEK, L.: *European Investigation Order. Rigorózní práce*. Trnava: FSV UCM, 2016.
- KLIMEK, L.: Európsky vyšetrovací príkaz: vývoj v oblasti získavania dôkazov na účely trestného konania. In *Justičná revue*, roč. 63 (2011), č. 8-9, s. 1145-1151.
- KLIMEK, L.: Free Movement of Evidence in Criminal Matters in the EU. In *The Lawyer Quarterly*, 2012, Vol. 2, No. 4, s. 250-290.
- KLIMEK, L.: *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham – Heidelberg – New York – Dordrecht – London: Springer, 2017. 742 s.
- KLIMEK, L.:‚Odovzdávanie' verzus ‚vydávanie' v slovenskom zákone č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze: úvahy de lege ferenda. In: *Medzinárodné trestné právo a jeho vplyv na právny poriadok SR. Zborník materiálov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v rámci projektu VEGA* č. 1/0051/11 v Trnave dňa 13. novembra 2014. Trnava: TRUNI, 2014. 187 s.
- KLIMEK, L.: Surrender vs. Extradition: A Comparison Focused on Innovations of European Arrest Warrant. In: *International and Comparative Law Review*, 2011, vol. 11, no. 1, pp. 139-150.
- MAC AODHA, M. (ed.): *Legal lexicography: a comparative perspective*. Farnham – Surrey – Burlington: Ashgate, 2014. 339 s.
- MITSILEGAS, V.: *EU Criminal Law*. Oxford – Portland: Hart Publishing, 2009. 366 s.
- MOONEY, A.: *Language and Law*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 207 s.
- MONTERO, G. R.: The European Investigation Order and the Respect for Fundamental Rights in Criminal Investigations. In: *EUCRIM – The European Criminal Law Associations Forum*, Issue 2017/1, s. 45-50.
- O'KEEFFE, D. – TWOMEY, P.: *Legal Issues of the Treaty of Amsterdam*. Oxford – Portland: Hart Publishing, 1999. 500 s.
- ŠILHÁNKOVÁ, Š.: *A judicial overview of the European Investigation Order* (online). Zveřejněno dne 03. 02. 2019. Dostupné z: < https://lawyr.it/index.php/articles/international-focus/1312-a-judicial-overview-of-the-european-investigation-order>.
- ZÁHORA, J.: Metamorfózy európskeho trestného práva. In: KALVODOVÁ, V. – FRYŠTÁK, M. – PROVAZNÍK, J. (eds.).: *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 561 s.
- ZIMMERMANN, F. – GLASER, S. – MOTZ, A.: Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: A Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order. In: *European Criminal Law Review,* 2011, s. 56-80.

Právní předpisy:

- Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council regarding the European Investigation Order in criminal matters. Explanatory Memorandum. 2010/0817 (COD). Brussels, 03. 06. 2010.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech.

– Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.
– Zákon č. 236/2017 Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Summary: The European Investigation Order as another criminal law instrument of the European Union

The theme of this contribution deals with the problematics of the European Investigation Order (na. EIO). The contribution is devided into five parts. The first part is presented as an introduction of the EIO in general circumstances. The second section is focused on the main characteristics of the EIO. The three part deals with the linguistic pitfalls of the EIO. The fourth section contains an adopted forms of the EIO in the law orders of the Czech Republic and Slovak Republic and other states. The last part is intended as the final remarks and considerations *de lege ferenda*.

JUDr. Bc. Štěpán Kořínek,
Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
nám. Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Česká republika
e-mail: skorinek@seznam.cz, gmkorinek@gmail.com